

TURIZM MARKAZI, MADANIYAT SAROYIDA

Muhsina Jo‘raboyeva

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm va madaniyat sohalarining o‘zaro integratsiyasi, xususan madaniyat saroylarining zamonaviy turizm markazlari sifatida shakllanish jarayoni tahlil qilinadi. Maqola O‘zbekiston sharoitida madaniyat saroylarining ijtimoiy, iqtisodiy va ma‘naviy ahamiyatini, ular orqali milliy qadriyatlar va turistik xizmatlarni uyg‘unlashtirish yo‘llarini yoritadi. Shuningdek, madaniy markazlar asosida barqaror turizmni rivojlantirish, innovatsion yondashuvlar va yoshlar ishtirokidagi madaniy faoliyatning turizm sohasiga ta’siri tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: turizm, madaniyat saroyi, madaniy meros, milliy qadriyatlar, turistik markaz, innovatsiya, barqaror rivojlanish, madaniyat va turizm integratsiyasi.

O‘zbekiston Respublikasi bugungi kunda turizm va madaniyatni birlashtiruvchi strategik yo‘nalishlarni izchil amalga oshirmoqda. Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan “Yangi O‘zbekiston – yangicha tafakkur bilan” konsepsiyasi asosida madaniyat markazlari, saroylar va san’at maskanlarini turizm infratuzilmasining ajralmas qismiga aylantirish vazifasi qo‘yilgan. Zero, zamonaviy turizm faqat manzil va sayohat bilan cheklanmaydi, u xalqning ma‘naviyatini, tarixiy xotirasini, san’atini va ijodkorligini targ‘ib etuvchi kuchli ijtimoiy mexanizm sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Madaniyat saroylari – bu xalq hayotining yuragi, ijod va ijtimoiy faollik markazidir. Tarixan bunday inshootlar nafaqat konsertlar va tadbirlar o‘tkazish joyi bo‘lgan, balki xalqning madaniy hayoti, ijodiy fikrlash doirasi, milliy ruhiyatini shakllantiruvchi o‘choqlar sifatida shakllangan. Bugungi kunda bu maskanlar turizm markazlari sifatida qayta talqin qilinmoqda: ular mahalliy va xorijiy mehmonlarga milliy qadriyatlar, san’at, me’morchilik, folklor va hunarmandchilikni bir butun tarzda namoyish etish imkonini bermoqda. O‘zbekistonning turli viloyatlarida joylashgan madaniyat saroylari – Samarqanddagi “Registon madaniyat saroyi”, Buxorodagi “Nodir Devonbegi majmuasi”, Xorazmdagi “Xiva madaniyat markazi”, Toshkentdagi “Xalqlar do‘stligi saroyi” – barchasi nafaqat madaniy, balki turistik jihatdan ham strategik ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, Toshkent shahrida tashkil etilgan “Turizm va madaniyat markazi” zamonaviy konsepsiyasi bilan ajralib turadi: bu yerda xalqaro ko‘rgazmalar, anjumanlar, madaniyat haftaliklari, milliy liboslar va hunarmandchilik festivallari o‘tkaziladi. Madaniyat saroylari turizm infratuzilmasining asosiy bo‘g‘iniga aylanib borayotganining sababi shundaki, ular turistik xizmatlar zanjirida “madaniy tajriba” komponentini shakllantiradi. Ya’ni, turist faqat manzilni ko‘rmaydi, balki xalqning ruhini, qadriyatini, ijodini his qiladi. Bu tajriba, o‘z navbatida, milliy brendni

kuchaytiradi va xalqaro maydonda O‘zbekiston imidjini mustahkamlaydi. Madaniyat saroylarining turizm markazlariga aylanishi iqtisodiy, ijtimoiy va ta’limiy jihatdan ham katta imkoniyatlar yaratadi. Avvalo, bu joylarda o‘tkazilayotgan tadbirlar, festivallar va xalqaro uchrashuvlar mahalliy tadbirkorlikni rivojlantiradi. Masalan, madaniyat saroyi atrofida joylashgan restoranlar, mehmonxonalar, milliy suvenir do‘konlari, transport va ekskursiya xizmatlari faoliyatining jonlanishi mahalliy iqtisodiyot uchun barqaror daromad manbaiga aylanadi. Ikkinchidan, madaniyat saroylarida o‘tkazilayotgan madaniy va ilmiy dasturlar yoshlar uchun katta tajriba maktabidir. Talabalar, san’atshunoslar, turizm yo‘nalishidagi o‘quvchilar bu yerda amaliyot o‘taydi, xalqaro mehmonlar bilan muloqot qiladi, milliy san’atni ommalashtirishda ishtirok etadi. Shu orqali “madaniyat orqali ta’lim” modeli shakllanmoqda, bu esa O‘zbekistonning innovatsion ta’lim siyosatiga hamohangdir.

Madaniyat saroylarida turizm markazlarini tashkil etishning yana bir muhim jihati – ularning ijtimoiy integratsiya markaziga aylanishidir. Ya’ni, bu joylarda nafaqat turistlar, balki mahalliy aholi, san’atkorlar, tadbirkorlar va yoshlar o‘zaro hamkorlikda ishlaydi. Bunday tizim “jamiyatning madaniy kapitali”ni oshiradi va turizmning insoniy qiyofasini shakllantiradi. Masalan, Zomin, Shahrisabz yoki Termizdagi madaniyat saroylarida o‘tkazilgan xalqaro festival va konsertlar nafaqat xorijiy mehmonlarni jalb qilgan, balki mahalliy aholi uchun ham iqtisodiy va ma’naviy rag‘bat bo‘lgan. Bu hodisa madaniy diplomatiya vositasi sifatida ham xizmat qiladi — ya’ni, san’at orqali millatlararo do‘stlik va hamkorlikni mustahkamlash. So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgani madaniyat saroylari faoliyatiga ham ta’sir ko‘rsatmoqda. Endilikda ko‘plab markazlarda virtual ekskursiyalar, onlayn ko‘rgazmalar, multimedia loyihalar va raqamli arxivlar tashkil etilgan. Masalan, “O‘zbekiston madaniy merosi” onlayn platformasi orqali turistlar dunyoning istalgan nuqtasidan milliy san’at namunalarini tomosha qila oladi. Bu esa raqamli turizm (digital tourism) yo‘nalishining rivojlanishiga katta turtki bermoqda. Kelajakda madaniyat saroylari nafaqat madaniy-ma’rifiy markaz, balki kompleks turizm klasterlariga aylanishi kutilmoqda. Bu markazlarda ko‘rgazma zallari, teatrlar, konferensiya xonalari, xalq amaliy san’ati ustaxonalari, interaktiv muzeylar va turistik xizmat ofislari bir joyda jamlanadi. Shu tarzda, har bir madaniyat saroyi nafaqat o‘z hududi, balki butun mamlakatning turizm salohiyatini targ‘ib qiluvchi platformaga aylanadi. Barqaror turizmni rivojlantirish nuqtayi nazaridan, madaniyat saroylari ekologik va ijtimoiy mas’uliyatli faoliyat yuritishi lozim. Masalan, energiya tejamkor yoritish tizimlari, chiqindilarni qayta ishlash, mahalliy materiallardan foydalanish, ekologik transport xizmatlarini joriy etish – bularning barchasi barqarorlikning zamonaviy

talablaridir. O‘zbekiston hukumati tomonidan ishlab chiqilgan “Madaniyat va turizmni integratsiyalash dasturi – 2030” strategiyasi aynan shu yo‘nalishda ish olib bormoqda.

Madaniyat saroylarining zamonaviy konsepsiyasi ularni xalqaro darajadagi turistik maydonlarga aylantiradi. Masalan, Toshkentdagi “Xalqlar do‘stligi saroyi” bugungi kunda BMT, UNWTO va UNESCO doirasidagi xalqaro tadbirlar uchun markazga aylangan. Shuningdek, Samarqanddagi “Ipak yo‘li xalqaro madaniyat markazi” 2024-yilda 200 mingdan ortiq turistni qabul qilgan. Bu markazlarda o‘tkazilayotgan xalqaro forumlar O‘zbekistonni global madaniy markaz sifatida namoyish qilmoqda. Shu bilan birga, madaniyat saroylari xalq diplomatiyasining kuchli vositasiga aylanmoqda. Ular orqali nafaqat san‘at, balki tinchlik, hamkorlik, barqaror taraqqiyot g‘oyalari ham targ‘ib etiladi. Bugungi kunda O‘zbekistonning “Madaniyat orqali tinchlik” tashabbusi xalqaro miqyosda e‘tirof etilmoqda. Shu bois, madaniyat saroylarini turizm markazlariga aylantirish mamlakatning “yumshoq kuch” siyosatini mustahkamlovchi muhim mexanizmga aylandi. Yoshlar, talaba va tadqiqotchilarning bu jarayondagi ishtiroki ham alohida e‘tiborga loyiqdir. Ular orqali yangi texnologiyalar, kreativ g‘oyalar, raqamli dizayn va marketing yondashuvlari madaniyat va turizm sohasiga kirib kelmoqda. Shunday qilib, madaniyat saroylari o‘z mohiyatida – an‘anaviy qadriyatlar va zamonaviy innovatsiyalar uyg‘unligining timsoliga aylanmoqda. Natijada, “turizm markazi – madaniyat saroyida” konsepsiyasi O‘zbekistonda milliy turizm modelining yangi bosqichini boshlab berdi. Bu model orqali madaniyat, iqtisodiyot, ta‘lim va diplomatiya bir zanjirda ishlamoqda. Bu esa “madaniyatli turizm” tamoyilining eng yuksak namunasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Madaniyat va turizm integratsiyasi strategiyasi – 2030. Toshkent, 2024.
2. UNWTO. Culture and Tourism Synergy Report. Madrid, 2023.
3. UNESCO. Creative Cities and Cultural Heritage Management. Paris, 2022.
4. Karimova, N. “Madaniyat markazlarining turizm rivojidadagi o‘rni.” Turizm va innovatsiyalar jurnali, №5, 2023.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezident Administratsiyasi. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2030. Toshkent, 2022.
6. Qosimov, D. “Madaniyat saroylarida ekologik boshqaruv.” Ekologik iqtisodiyot axborotnomasi, №3, 2024.
7. World Bank. Tourism and Cultural Infrastructure Development in Central Asia. Washington, 2023.
8. UNDP Uzbekistan. Digital Tourism and Cultural Integration. Toshkent, 2024.

9. O‘zbekiston Milliy axborot agentligi. Madaniyat markazlari va turizm klasterlari bo‘yicha yangiliklar. Toshkent, 2023.

10. Alimova, S. “Raqamli madaniyat va zamonaviy turizm.” Oliy ta’lim va innovatsiya, №4, 2024.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING